

MILIEU- EN NATUURRAAD VAN VLAANDEREN

Advies

van 8 juni 2000

over de behandeling van

stedelijk afvalwater in Vlaanderen

D/2000/7080/A19

Overname wordt verwelkomd, mits bronvermelding

© 2000 Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
Kliniekstraat 25, 4de verdieping
1070 Brussel
tel. 02-558 01 30
fax 02-558 01 31

Inhoudstafel

Samenvatting	5
I Inleiding	8
II Historiek van het beleid inzake het verzamelen en behandelen van afvalwater in Vlaanderen	10
III Praktische problemen voor de behandeling van stedelijk afvalwater in Vlaanderen	17
IV Juridische randvoorwaarden voor de behandeling van stedelijk afvalwater in Vlaanderen	24
v De oplossingsstrategie	29

Samenvatting

Formele ingebrekestelling als aanleiding voor het advies. Met dit unanieme advies op eigen initiatief heeft de MiNa-Raad een bijdrage willen leveren voor een debat over het waterzuiveringsbeleid in Vlaanderen. Dit debat kreeg een belangrijke impuls nadat de federale Staat België door de Europese Commissie met het schrijven van 4 november 1999 formeel in gebreke gesteld werd voor de uitvoering van de Richtlijn stedelijk afvalwater.

Zowel voor stedelijke als landelijke gebieden. Het advies handelt over stedelijk afvalwater zoals deze term in de Richtlijn is gedefinieerd. De term ‘stedelijk’ verbergt echter dat het advies zowel betrekking heeft op stedelijke gebieden (met geconcentreerde bebouwing) en landelijke gebieden (met bovendien ook verspreide bebouwing). Het onderscheid tussen beide is heel belangrijk omdat ze een fundamenteel andere aanpak vergen.

Niet van nul beginnen. Het waterzuiveringsbeleid heeft een behoorlijk omvangrijke geschiedenis achter de rug. De verantwoordelijkheden, de aanpak naar financiering toe en technische uitwerking van de projecten zijn herhaaldelijk gewijzigd. Daardoor zijn de verantwoordelijkheden voor de waterzuivering verdeeld over meerdere overheidsinstaties en de burger.

‘Stedelijk afvalwater’ niet de enige factor van waterkwaliteit. Als het Vlaamse Gewest alle verplichtingen inzake de Richtlijn nakomt, is een goede oppervlaktewaterkwaliteit niet gegarandeerd. De gewestgrensoverschrijdende verontreiniging blijkt een zeer belangrijke factor, maar ook diffuse bronnen in het Vlaamse Gewest leggen een hypotheek.

Een niet limitatieve lijst van knelpunten. De MiNa-Raad heeft meer dan 30 knelpunten onderscheiden, en er zijn er ongetwijfeld nog meer. Het belangrijkste knelpunt is wellicht dat de problematiek van de afvalwaterzuivering zich gans anders stelt in landelijke dan in verstedelijkte gebieden. Heel veel andere knelpunten hebben met dit algemeen knelpunt te maken.

Waterzuiveringsbeleid gebaseerd op het watersysteem. Het toekomstig beleid moet gebaseerd zijn op de ‘watersysteem’-visie. De kennis daarover is vrij recent. Het verleden is echter niet te herdoen en derhalve dient het beleid zich te concentreren op wat vandaag best kan gebeuren met optimaal rendement voor het milieu en de natuur. Maar ook al is het verleden niet te herdoen, toch moeten uit het verleden lessen getrokken worden.

Beperkte ruimte voor bijstellingen op de korte termijn. De Richtlijn legt termijnen op die of reeds gehaald moesten zijn, of heel binnenkort gehaald moeten worden. Daarnaast is er reeds heel wat geïnvesteerd. Hiervan wordt best zo optimaal mogelijk gebruik gemaakt. Ten slotte is er een overeenkomst met de NV AQUAFIN. Dit alles omschrijft de ruimte voor de aanpassingen van het beleid aan de ‘watersysteem’-visie. En die ruimte is op korte termijn beperkt.

Scheiding van taken. Omwille van de doorzichtigheid en een duidelijke afbakening van verantwoordelijkheden in het waterzuiveringsbeleid is een scheiding van de taken nodig. De Raad onderscheidt als grove afbakening onder meer: de uitwerking van het beleid, het opmaken van de planning, de afbakening van de zuiveringszones, de scenarioanalyse, de technische uitvoering van de planning, de controle op de uitvoering van die planning, de exploitatie van de infrastructuur, de controle op het functioneren van de infrastructuur. Binnenin die grove afbakening is nog ruimte voor een verfijning.

Meer milieu in het waterzuiveringsbeleid. Zowel bij de afbakening van de zuiveringszones als bij de scenarioanalyses moet er meer aandacht zijn voor milieu. De scenarioanalyse moet een duidelijke en omvangrijke milieu-impactanalyse omvatten. Dit zou de vorm kunnen aannemen van een strategische MER om de verschillende scenario's te vergelijken.

Ook een maatschappelijke toetsing is nodig. De bekkencomités kunnen daarbij een rol spelen, zij moeten ook de scenario's binnen het watersysteem afwegen.

Beleidsvisie voor neerslagwater. De beleidsvisie voor neerslagwater volgens de principes van integraal waterbeheer moet geconcretiseerd worden in een uitvoeringsplan van het bekkenbeheerplan. De uitvoeringsplannen worden op bekkenniveau gemaakt. De gemeenten worden daarbij betrokken omdat zij concreet invulling moeten geven aan een aantal principes. De MiNa-Raad hanteert een prioriteitsladder: eerst infiltratie, berging en hergebruik bij de bron, pas daarna overstort op collectieve infrastructuur waarbij andermaal infiltratie zo dicht mogelijk bij de bron de voorkeur krijgt op afvoer naar oppervlaktewater.

Gemeentelijk beleid inzake de verzameling van afvalwater. Voortaan dienen alle projecten om rioleringen te bouwen getoetst te worden aan de Code van Goede Praktijk, en dat ongeacht of de werken betoelaagd worden en ongeacht de wijze waarop de betoelaging gebeurt. Daarnaast zou er ook differentiatie van subsidies moeten komen, waarbij voor infiltratie van regenwater in combinatie met inzameling van afvalwater via ‘vuilwater’-buizen en waar nodig gescheiden rioleringsstelsels de hoogste toelagen worden toegekend.

Gemeentelijke initiatieven voor KWZI. Voor zover er doorwerking en afstemming is met de planning van de VMM kunnen gemeenten het initiatief nemen voor KWZI's tot 2.000 i.e. Ze kunnen dit engagement opnemen via de ondertekening van een convenant met de Vlaamse overheid. Het principe van een convenant moet decretaal verankerd worden evenals een clause dat de Vlaamse overheid in de plaats kan treden van de gemeenten indien deze geen engagement opnemen of er niet tijdig aan voldoen.

IBA's eerder de uitzondering. De bouw en de exploitatie van IBA's zijn niet evident. Daarom zou een aanpak via IBA's eerder de uitzondering moeten zijn. Een financiële ondersteuning is wenselijk en een certificering is dringend nodig. De Raad is ook voorstander om lozingsvoorwaarden te koppelen aan een middelenverbintenis. De controle op een degelijke exploitatie kan gebeuren op voorlegging van bewijsstukken. In dit beleid kunnen de gemeenten een belangrijke rol spelen. Deze rol is ook via het convenant te formaliseren.

Tweesporenbeleid voor overstorten. Via systematische afkoppeling van neerslagwater kan een uitdovingsbeleid op overstorten gevoerd worden. Tijdelijke ad hoc oplossingen kunnen tijdens dit uitdovingsbeleid acute schade aan het ecosysteem door overstorten voorkomen.

Resultaatsverbintenis met AQUAFIN. De Raad is voorstander om de verbintenis met de NV AQUAFIN meer het karakter van een resultaatsverbintenis te geven. De Raad suggereert als criteria: de timing op projectniveau; de effluentkwaliteit; de bereikte zuiveringsgraad; de engineering; de financiële aspecten (o.a. kosteneffectiviteit).

I. Inleiding

In het voorjaar van 2000 besliste de MiNa-Raad om op eigen initiatief een advies uit te brengen over de openbare waterzuivering in Vlaanderen op basis van een aantal richtinggevend principes van integraal waterbeleid. De rechtstreekse aanleiding daartoe was een schrijven van 4 november 1999 vanwege de Europese Commissie aan de Belgische Minister van Buitenlandse Zaken. Hierin maakt de Commissie een opsomming van de punten waarop het Koninkrijk België zijn verplichtingen uit hoofde van de Richtlijn stedelijk afvalwater¹ niet is nagekomen. Deze formele ingebrekestelling vanwege de Europese Commissie heeft heel wat vragen doen rijzen en heel wat discussies ontlokt over het waterzuiveringsbeleid in Vlaanderen. Met dit advies wil de MiNa-Raad zijn bijdrage leveren tot dit debat.

De Raad ziet dit advies als een verlengde van het Advies van 21 december 1999 over richtinggevend principes voor integraal waterbeleid². Dit advies handelt over ‘stedelijk afvalwater’. Met stedelijk afvalwater wordt overeenkomstig de Richtlijn stedelijk afvalwater bedoeld: “huishoudelijk afvalwater of het mengsel van huishoudelijk afvalwater en industrieel afvalwater en/of afvloeiend hemelwater.” De MiNa-Raad hanteert dezelfde definitie.

In tegenstelling tot wat de terminologie ‘stedelijk afvalwater’ laat vermoeden, heeft dit advies zowel betrekking op stedelijke gebieden (met geconcentreerde bebouwing) als op

1) Richtlijn van de Raad van 21 mei 1991 inzake de behandeling van stedelijk afvalwater (91/271/EEG), zoals gewijzigd bij Richtlijn 98/15/EG van de Commissie van 27 februari 1998 houdende wijziging van Richtlijn 91/271/EEG van

de Raad ten aanzien van enkele in bijlage I vastgestelde voorschriften, en tevens gewijzigd bij Beschikking 93/481/EEG van de Commissie van 28 juli 1993 inzake de voorbeelden voor de presentatie van nationale programma's die in

artikel 17 van Richtlijn 91/271/EEG van de Raad zijn voorgeschreven.

2) MINA-RAAD, Advies van 21 december 1999 over richtinggevend principes voor integraal waterbeleid, 1999/28, 54 p.

landelijke gebieden (met bovendien ook verspreide bebouwing), die een fundamenteel andere aanpak vragen.

In dit advies formuleert de Raad een aantal aandachtspunten voor het waterzuiveringsbeleid op de korte en de middellange termijn. Het was echter niet de bedoeling om in deze fase en met het korte tijdbestek³ dat de Raad zichzelf had toebedeeld het waterzuiveringsbeleid ten gronde te behandelen. Daarvoor heeft de Raad meer tijd nodig en daarom wenst de Raad in een later stadium nog uitvoering op dit onderwerp terug te komen.

Overigens heeft de Raad wel degelijk aandacht gehad voor het voorkomingsbeleid, het productbeleid, het brongericht beleid, enz. die moeten verhinderen dat schadelijke stoffen in riolen en oppervlaktewateren terecht komen. Maar de Raad stelt vast dat er altijd een niet vermijdbare vuilvracht zal zijn. Dit advies gaat over de inspanningen die moeten geleverd worden om te voorkomen dat de onvermijdbare vuilvrachten hinder zouden veroorzaken in watersystemen.

In de aanloop tot het advies organiseerde de MiNa-Raad vier hoorzittingen met sprekers van AMINAL (Afdeling Water), de vzw Dialoog (Steunpunt Kleinschalige Waterzuivering), de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en de NV AQUAFIN⁴. De MiNa-Raad dankt al deze instanties en in het bijzonder hun vertegenwoordigers tijdens deze hoorzittingen voor hun bijdrage bij het tot stand komen van dit advies. Uit de hoorzittingen bleek immers dat zij allen een goed inzicht hebben in de problematiek, en over heel wat deskundigheid beschikken.

Na het doorlopen van de hoorzittingen en na kennis te hebben genomen van andere bronnen over de waterzuivering in Vlaanderen blijkt de complexiteit van dit dossier meer dan ooit. De MiNa-Raad is er bijgevolg van overtuigd dat hij niet “de” oplossingen kan bieden, maar dat hij een aantal problemen kan duiden, vragen voor verheldering kan stellen en toch een aantal oplossingsrichtingen kan lanceren.

3) MINA-RAAD, brief van 19 april 2000 Ref. 4.05.10/00/K2/M5/417 aan de heer J. Timmermans, Voorzitter van de Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke ordening van het Vlaams Parlement. In dit schrijven verwijst de directeur wnd. van de MiNa-Raad naar het verslag van de Commissievergadering in Handelingen nr. 86, p.21 van Zitting 1999-2000, 10 februari 2000, waarin hoorzittingen met VMM en NV AQUAFIN en aansluitend een debat over een nieuwe

nota van de Vlaamse minister van Leefmilieu worden aangekondigd. De hoorzittingen startten eind april 2000. In de loop van juni 2000 zou de nota van de Minister besproken worden. In zijn antwoord van 2 mei 2000 Ref. Dec/com/jcu/rbo/000502.01 deelde de heer Voorzitter mee dat hij aan de Commissie zal voorstellen het advies in de loop van de maand juni te bespreken. Daarbij sluit hij een toelichting van het advies door een delegatie van de MiNa-Raad niet uit.

4) Agenda van hoorzittingen:
- 26 april 2000: de heer Jan De Schutter namens AMINAL, Afdeling Water
- 4 mei 2000: mevrouw Krista Vervliet namens de vzw Dialoog, Steunpunt Kleinschalige Waterzuivering
- 4 mei 2000: mevrouw Veronique Van Den Langenbergh en de heer Dirk Waegeman namens de VMM
- 11 mei 2000: mevrouw Greet De Gueldre, de heren Boudewijn Van De Steene en Marc De Maeseneer namens de NV AQUAFIN

II. Historiek van het beleid inzake het verzamelen en behandelen van afvalwater in Vlaanderen

Om de problematiek van de behandeling van stedelijk afvalwater te kunnen doorgronden is het voor wie niet met de specifieke problematiek in Vlaanderen vertrouwd is, aangewezen vooraf de historiek door te nemen. Achtereenvolgens behandelen we het rioleringsbeleid en daarna het waterzuiveringsbeleid.

- [1] **Historiek en actuele toestand van het rioleringsbeleid in Vlaanderen.** Ten gevolge het KB van 23 juli 1981 beliep de rijkstoelage voor rioleringswerken forfaitair 60% van de aanbestedingsprijs, mits zij konden opgenomen worden in een goedgekeurd plan dat het rioleringsnet van de ganse gemeente weergeeft. Reeds voor de fusie van gemeenten op 1 januari 1977 waren hier en daar toch reeds Algemene rioleringsplannen (ARP's)⁵ opgesteld. Nieuwe opties zorgden ervoor dat bepaalde soms reeds goedgekeurde ARP's opnieuw dienden te worden opgemaakt. Het grondgebied van de gemeenten werd opgedeeld in zuiveringsgebieden ieder aangesloten op een RWZI. De begrenzing van de gebieden hield rekening met de optimale centralisatie van het afvalwater via collectoren. Ieder zuiveringsgebied werd opgedeeld in deelgebieden waarvoor een ARP werd opgemaakt. De dimensioneringsstudie van een collector rekende met regenwederafvoer (RWA) en droogwederafvoer (DWA)⁶. Voor de afvoer van het RWA-debiet zouden de diameters van de collectoren zeer groot moeten zijn. Daarom en om hydraulische overbelasting in de

5) Het ARP schematiseert het rioleringsstelsel, het bepaalt de verschillende riolen van het rioleringsgebied met hun afwateringsrichting, helling, diepteligging, lengte en diameter. Het is daaren-

boven een bestemmings- en coördinatieplan. Dit betekent dat de uitvoering ervan systematisch gebeurt bij het aanleggen, vernieuwen of heraanleggen van wegen. Tenslotte is het ook een richtplan

voor de beheersing van waterstanden in waterlopen, rivieren en kanalen.

6) Droogwederafvoer: de afvoer van huishoudelijk en industrieel afvalwater zonder regenwater.

pompstations en op de RWZI te voorkomen zijn de meeste systemen op regelmatige afstanden uitgerust met overstorten in oppervlaktewater⁷. De overstortfrequentie werd gelimiteerd, bijvoorbeeld maximaal 10 keren per jaar. Men steunde daarbij op de redenering dat het afvalwater bij hevige regenval dermate verdund is, dat de verontreiniging miniem wordt.

In de periode 27 februari 1978 tot 28 april 1981 verschenen vier Ministeriële omzendbrieven waarin werd gesteld dat voor 31 mei 1981 een voorontwerp van Totaal Rioleringsplan (TRP) door de gemeenten moest worden ingediend. Gemeenten die niet conform handelden zouden niet kunnen genieten van toelagen.

Inmiddels is het subsidiereglement grondig gewijzigd. Momenteel zijn er zelfs twee subsidiereglementen van toepassing. Enerzijds is er het “Investeringsfonds” en anderzijds het “MiNa-fonds”.

Het MiNa-fonds werd opgericht bij decreet van 23 januari 1991⁸. Het MiNa-fonds financiert onder meer de uitgaven tot al wat dienen kan met betrekking tot beleid van het Vlaamse Gewest inzake de preventie, de bescherming, de administratie, het beheer en de sanering van het leefmilieu. De voorwaarden waaronder hiervan door de gemeenten gebruik kan gemaakt worden voor de aanleg en verbetering van riolen zijn vervat in het Besluit van de Vlaamse Regering van 30 maart 1996⁹ en worden gemeenzaam het RIO-project genoemd. De voorwaarden omvatten een technisch nazicht van het dossier door de NV AQUAFIN zowel in de “ontwerpfase 1” als in de “ontwerpfase 2”. Dat technisch nazicht houdt in dat het voorontwerpdossier getoetst wordt aan de vastgestelde code van goede praktijk voor de aanleg van openbare riolen¹⁰ alsook aan de afstemming op de openbare waterzuiveringsinfrastructuur. Dit moet leiden tot voorstellen tot het formuleren van bemerkingen en/of suggesties waarbij bijzondere aandacht moet besteed worden

7) Een ‘overstort’ is een deel van het rioleringsstelsel dat via een drempel kan overlopen in oppervlaktewater. Van zodra de druk in de riolering een bepaalde grens overschrijdt, treedt de ‘overstort’ in werking.

8) Decreet van 23 januari 1991 tot oprichting van het Fonds voor Preventie en Sanering inzake Leefmilieu en Natuur als Gewest-dienst met Afzonderlijk Beheer.

9) Besluit van de Vlaamse Regering van 30 maart 1996 houdende vaststelling van de voorwaarden onder

dewelke, alsook van de verhouding in dewelke het Vlaamse Gewest bijdraagt in de kosten verbonden aan de aanleg en de verbetering door de gemeenten van openbare riolen, andere dan prioritaire rioleringen evenals houdende vaststelling van nadere regels met betrekking tot de procedure tot vaststelling van subsidiëringsprogramma’s.

Gewijzigd bij: ‘Besluit van de Vlaamse regering van 23 maart 1999 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 30 maart 1996 houdende ...’.

10) MINISTERIE VLAAMSE GEMEENSCHAP & VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ, Krachtlijnen voor een geïntegreerd rioleringsbeleid in Vlaanderen, Code van goede praktijk voor de aanleg van openbare riolen en individuele voorbehandelingsinstallaties, 96 p. Bijlage bij: Omzendbrief met betrekking tot de vaststelling van de code van goede praktijk voor de aanleg van openbare riolen en individuele voorbehandelingsinstallaties, Brussel, 31 juli 1996.

aan de wijze waarop de gescheiden afvoer van neerslagwater wordt gerealiseerd. Op basis van de reële kosten verbonden aan de aanleg en de verbetering van de openbare riolen bedraagt de gewestbijdrage 50%. De bijdrage wordt verhoogd tot 75% voor de aanleg van gescheiden stelsels, inclusief retentie- en/of infiltratievoorzieningen.

Het “Investeringsfonds”¹¹ is ingesteld ter financiering van de toelagen van de Vlaamse regering op bepaalde onroerende investeringen die door de provincies of de gemeenten, voor hun eigen patrimonium of dat van hun bedrijven of in hun opdracht, door een intercommunale vereniging worden gedaan. Het deel voor de gemeenten wordt onder de vorm van trekkingsrechten verdeeld op basis van criteria¹². De onroerende investe ringen voor rioleringen en hemelwaterafvoerleidingen kunnen gefinancierd worden met trekkingsrechten ten belope van 100% van de betoelaagbare uitgaven¹³.

Opdat het aanleggen of het verbeteren van rioleringen en hemelwaterafvoerleidingen andere dan prioritare voor het gebruik van trekkingsrechten in aanmerking zou komen, volstond oorspronkelijk dat de werken zouden overeenstemmen met het door de regering goedgekeurd algemeen rioleringsplan (Art.6, §2). Door de Omzendbrief BA - 98-08 van 6 oktober 1998¹⁴ werden de voorwaarden strenger: met betrekking tot het plaatsen van nieuwe niet-prioritaire rioleringen kan uitsluitend toestemming tot gebruik van het investeringsfonds worden gegeven als het dossier conform VLAREM II en de Code van Goede Praktijk is. Alleen als de gemeente kan aantonen dat het technisch-economisch onverantwoord is om het hemelwater gescheiden te lozen, kunnen trekkingsrechten voor de aanleg van gemengde afvoerleidingen worden toegestaan. Naar verluidt is de toepassing van deze omzendbrief in de meeste provincies dode letter.

11) Decreet van 20 maart 1991 betreffende het investeringsfonds ter verdeling van de subsidies voor bepaalde onroerende investeringen die in de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest door of op initiatief van de provincies, de gemeenten of de Vlaamse Gemeenschapscommissie worden gedaan. B.S. 30 april 1991. Gewijzigd bij het Decreet van 25 juni 1992 (B.S. 11 juli 1992), Decreet van 6 juli 1994 (B.S. 27 juli 1994), Decreet van 6 juli 1994 (B.S. 23 sept 1994), Decreet van 21 december 1994 (B.S. 31 december 1994), Decreet van 17 november 1998 (B.S.30 december 1992), Decreet van 19 december

1998 (B.S. 31 december 1998).

12) De criteria zijn: gemiddeld aantal inwoners, oppervlakte, gewogen lengte van wegen, aantal woongelegenheden, centrumfunctie, aantal regelmatig aanwezige leerlingen in het onderwijs dat door de gemeente wordt ingericht.

13) Besluit van de Vlaamse regering van 20 maart 1991 tot uitvoering, behalve wat de Vlaamse Gemeenschapscommissie betreft, van het decreet van 20 maart 1991 betreffende het investeringsfonds ter verdeling van de subsidies voor bepaalde onroerende investeringen die in de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest door of op ini-

tiatief van de provincies, de gemeenten of de Vlaamse Gemeenschapscommissie worden gedaan. B.S. 30 april 1991, gewijzigd bij de Besluiten van de Vlaamse regering van 1 juni 1995 (B.S. 7 september 1995) en van 2 maart 1999 (B.S. 7 april 1999).

14) VLAAMSE GEMEENSCHAP - ADMINISTRATIE BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN, Investerings fonds: toestemming tot gebruik van trekkingsrechten voor niet-prioritaire rioleringen - afkoppelingsbeleid - Omzendbrief BA- 98/08 van 6 oktober 1998, B.S. 28 november 1998.

De lozing van afvalwater op de riolering is onderworpen aan algemene, sectorale en bijzondere voorwaarden overeenkomstig VLAREM II¹⁵. Zo zijn in de algemene voorwaarden verboden opgelegd (Afdeling 4.2.1) om afvalwater te lozen in het gedeelte van een gescheiden riolering bestemd voor de afvoer van hemelwater en om hemelwater en koelwater te lozen in het gedeelte van een gescheiden riolering bestemd voor de afvoer van afvalwater.

VLAREM II (subafdeling 4.2.7.1) legt ook voorwaarden op aan de lozing van huishoudelijk afvalwater in de gewone oppervlaktewaters of in de kunstmatige afvoerwegen voor hemelwater. Tezelfdertijd wordt ook geregeld dat woningen die voldoen aan de definitie van ‘bestaande inrichting’ (VLAREM II, Art. 1.1.2) aan de voorwaarden tegemoet komen indien het water minstens wordt gezuiverd door middel van een septische put of een gelijkwaardige individuele voorbehandelingsinstallatie, gebouwd en uitgebaat overeenkomstig een code van goede praktijk. Een septische put moet jaarlijks geruimd worden en het geruimd septisch materiaal moet afgevoerd worden naar een RWZI.

Gemeenten die het gemeentelijk milieuconvenant¹⁶ afsloten met het Vlaamse Gewest kunnen sedert de beslissing van de Vlaamse regering van 16 maart 1999 de optie 10 ‘Geïntegreerd rioleringsbeleid’ onderschrijven. Daardoor kunnen ze een subsidie verlenen voor de bouw van een individuele behandeling van afvalwater (IBA) of cluster van woningen beneden 20 i.e. bij particulieren. In het oorspronkelijke convenant werd een premie van maximaal 20.000 fr voorzien binnen de zuiveringszone C, in het verlengde convenant is dat bedrag opgetrokken tot 40.000 fr en geldt het buiten de zuiveringszones A en B¹⁷.

15) Besluit van de Vlaamse regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne. 16) Overeenkomst tussen het Vlaamse Gewest en de gemeente/stad over het gemeentelijk Mina-beleid. Het convenant gold oorspronkelijk voor de periode 1997-1999, maar werd bij beslissing van de Vlaamse regering van 22 december 1999 verlengd tot december 2001. 17) VLAREM II, Hoofdstuk 1.1 Rechtsgrond en Definities, Definities Oppervlaktewaterbescherming: “Zuiveringszone A” of “openbaar	waterzuiveringssysteem”: een geheel bestaande uit een operationele openbare afvalwaterzuiveringsinstallatie, het stelsel van de openbare rioleringen en collectoren die ermee verbonden zijn, alsook de zone van 50 meter gelegen rond dit stelsel; “Zuiveringszone B”: de zone van 50 meter gelegen rond het stelsel van de openbare riolering en collectoren waarvan de aansluiting op een operationele openbare afvalwaterzuiveringsinstallatie is gepland; - hetzij, op basis van het investeringsprogramma bedoeld in artikel 32octies van de wet van 26 maart	1971 op de bescherming van de oppervlaktewaters tegen verontreiniging; - hetzij, op basis van het subsidiëringsprogramma bedoeld in artikel 32duo decies van de wet van 26 maart 1971 op de bescherming van de oppervlaktewaters tegen verontreiniging; “Zuiveringszone C”: het gedeelte van het stelsel van de openbare riolering en collectoren dat niet valt onder zuiveringszone A noch onder zuiveringszone B, alsook de zone van 50 meter gelegen rond dit stelsel.

Daarnaast kunnen bezitters van een IBA dat gebouwd en geëxploiteerd wordt conform de Code van Goede Praktijk en wiens woongelegenheden niet gelegen is in de zuiveringszones A of B een vrijstelling van de heffing op waterverontreiniging bekomen¹⁸.

- [2] **Historiek en actuele toestand van het waterzuiveringsbeleid in Vlaanderen.** Door de Kaderwet oppervlaktewater van 26 maart 1971¹⁹ werd de bevoegdheid over de waterzuivering in België toevertrouwd aan drie waterzuiveringsmaatschappijen, een voor het Kustbekken, een voor het bekken van de Schelde en een voor de bekkens van de Maas, Seine en Rijn. Daarmee kwam een einde aan de wet van 11 maart 1950 die de bevoegdheden over de waterzuivering toevertrouwde aan de gemeenten, mede omdat gebleken was dat bepaalde gemeenten deze opdracht niet aankonden.

Bij KB van 9 april 1975 werd de Waterzuiveringsmaatschappij van het Kustbekken actief²⁰. Het zou echter nog tot 9 maart 1981 duren vooraleer bij KB tot de oprichting van de Vlaamse Waterzuiveringsmaatschappij (vwz) werd beslist²¹.

Met de omzendbrief AW/83-1 van 27 januari 1983 werd de operationalisering van de vwz vastgelegd op 1 februari 1983. Vanaf deze datum werd het de gemeentebesturen verboden nog initiatieven te nemen inzake studies, voorontwerpen of ontwerpen en konden zij geen aanbestedingen of offerteaanvragen meer uitschrijven. Op 16 januari 1985 wijzigde de Vlaamse Executieve bij besluit het artikel 32quinquies van de wet van 26 maart 1971 en legde daarmee de modaliteiten voor de overdracht van dossiers en installaties door de gemeenten aan de vwz vast. De bedragen die de nieuwe maatschappij hierdoor moest ophoesten, tasten de mogelijkheden om te investeren sterk aan²².

Door het decreet van 13 juli 1988 werden beide waterzuiveringsmaatschappijen echter terug afgeschaft. Hun maatschappelijk kapitaal en de goederen, rechten en verplichtingen van die maatschappijen werden overgedragen aan een maatschappij, de Vlaamse Maat-

18) Wet van 26 maart 1971 op de bescherming van oppervlaktewateren tegen verontreiniging, Art. 35 quater, §1, 4°.

19) Wet van 26 maart 1971 op de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging.

20) Koninklijk Besluit van 14 mei 1975 tot bepaling van de datum waarop de Waterzuiveringsmaatschappij van het Kustbekken, opgericht bij de Wet van 26 maart 1971 op de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreini-

ging, haar activiteiten aanvangt.

21) Koninklijk Besluit van 9 maart 1981 tot oprichting van een Vlaamse Waterzuiveringsmaatschappij en bepaling van haar gebiedsgrenzen en tot wijziging van de gebiedsgrenzen van de Waterzuiveringsmaatschappij van het Kustbekken.

22) Zo bijvoorbeeld erkende de VMZ een schuld van 454.313.574 fr aan de Stad Gent.

Bron: UYTENDAELE D., De bestrijding van de waterveront-

reiniging in het Gentse (1967-1984), Stad Gent, Technische Diensten van het Hoofdbestuur Directie-generaal, 1990, 81p.

23) Decreet van 13 juli 1988 tot oprichting van de Vlaamse Maatschappij voor Waterzuivering.

24) Decreet van 12 december 1990 betreffende het bestuurlijk beleid, B.S. 21 december 1990 en arr. B.S. 15 februari 1991, Art. 58. Door dit artikel werd de Kaderwet Oppervlaktewater aangevuld met Art. 32 bis e.v.

schappij voor Waterzuivering (VMZ)²³. Via het ‘Decreet bestuurlijk beleid’²⁴ werd de Vlaamse Milieumaatschappij opgericht en werden de taken en bevoegdheden van de VMZ vastgelegd. Deze taken omvatten onder meer het jaarlijks opstellen van investeringsprogramma’s voor de zuivering van het afvalwater van de openbare riolen en het exploiteren, afwerken, aanpassen, verbeteren van RWZI’s, pompstations en collectoren van de VMZ. Hetzelfde decreet voorzag dat het Ministerie van het Vlaamse Gewest belast is met de taken inzake vergunningen en inspectie die bepaald waren in de Kaderwet Oppervlaktewater.

Gelijktijdig werd de basis gelegd voor de oprichting van de NV AQUAFIN. Ten gevolge van het Decreet bestuurlijk beleid werd aan de Gewestelijke Investeringsmaatschappij de opdracht gegeven om een naamloze vennootschap op te richten en werden de taken ervan vastgesteld. Met ingang van 1 januari 1991 hebben het Vlaamse Gewest en de NV AQUAFIN een overeenkomst aangegaan voor 30 jaar waarbij de NV de taken in uitvoering van art. 32septies, §1 en 2 van de Kaderwet Oppervlaktewater aanvaardt. De NV AQUAFIN bouwt, financiert en exploiteert nieuwe en bestaande infrastructuur voor de zuivering van het rioolwater. Ze stelt technische plannen op voor de bouw van nieuwe infrastructuur voor zuivering van het rioolwater en voert de projecten uit op basis van een goedgekeurd investeringsprogramma. Ze pre-financiert het investeringsprogramma, beheert de bestaande rioolwaterzuiveringsinfrastructuur, past ze aan en verbetert ze, met uitzondering van de niet-prioritaire gemeentelijke riolen. Ze organiseert de kwaliteitsborging voor een optimale afstemming van de gemeentelijke op de bovengemeentelijke rioleringsinfrastructuur. Ze geeft technisch advies aan gemeenten die een kleinschalig waterzuiveringsproject willen opzetten.

Door het decreet van 8 juli 1996²⁵ werd de Kaderwet Oppervlaktewater aangepast zodat gemeenten taken op zich kunnen nemen wat betreft de RWZI’s met een capaciteit van maximum 500 i.e. De gewestbijdrage bedraagt niet meer dan 50% van de totale kosten.

- [3] **Verschillende taken en verschillende instanties in het waterzuiveringsbeleid in Vlaanderen.** Uit het voorgaande blijkt dat de taken voor de waterzuivering in Vlaanderen verscheiden zijn vanaf 1BA, kleinschalige waterzuivering, gemeentelijke riolering, bovengemeentelijke prioritaire riolen, collectoren tot grootschalige RWZI’s. Tezelfdertijd zijn de verantwoordelijkheden gespreid over diverse instanties. Het geheel wordt overzichtelijk schematisch voorgesteld in tabel 1. Er wordt onderscheid gemaakt tussen advies en controle (A) en verantwoordelijkheid (V). Uit de tabel blijkt onder meer ook dat soms verschillende instanties bevoegd zijn voor dezelfde taken.

25) Decreet van 8 juli 1996 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 1996, B.S. 19 oktober 1996.

TABEL 1. TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR INITIATIEVEN VOOR HET WATER-ZUIVERINGSBELEID IN VLAANDEREN IN FUNCTIE VAN DE GROOTTE VAN DE PROJECTEN (BRON AQUAFIN NV)

	AQUAFIN	AMINAL/ VMM/Beleid	Gemeente	Burger
Bepalen kwetsbare gebieden		V		
Maatregelen boven 2.000 i.e.: grootschaligheid				
- planning collecteringssysteem				
• bovengemeentelijk (vanaf 01.01.91)	A	V		
• gemeentelijk (vanaf 31.03.96)		V	A	
- uitvoering collecteringssysteem				
• bovengemeentelijk (vanaf 01.01.91)	V	A		
• gemeentelijk (vanaf 31.03.96)	A	A		V
- planning zuiveringssysteem				
• bovengemeentelijk (vanaf 01.01.91)	A	V		
• renovatie oude installaties (vanaf 01.01.94)	V	A		
- uitvoering zuiveringssysteem	V	A		
Maatregelen beneden 2.000 i.e. (VLAREM): kleinschaligheid				
- van 0 - 20 i.e.				V
- van 20 - 500 i.e.				
• planning collecteringssystemen plus KWZI (vanaf 31.12.96)		A		V
• uitvoering collecteringssystemen plus KWZI (vanaf 31.12.96)	A ²⁶	A		V
- van 500 - 2.000 i.e.				
• idem als maatregelen grootschaligheid				
Correcte toepassing maatregelen: Code van Goede Praktijk				
- huisaansluitingen	V			V
- verbeterd gescheiden rioolstelsel bij kleinschaligheid	A	A		V
- verbeterd gescheiden rioolstelsel bij grootschaligheid	V	A		
- afkoppelen oppervlaktewater 3de categorie				V
- afkoppelen oppervlaktewater		V		
- afkoppelen industrie	A	V		

26) Juridisch is het niet uitgesloten in het stadium van de IP streeft dat de NV AQUAFIN ook verantwoordelijk is voor de KWZI, maar VMM naar de scheidingslijn van 500 i.e.

III. Praktische problemen voor de behandeling van stedelijk afvalwater in Vlaanderen

[4] **Situering van de behandeling van stedelijk afvalwater binnen de problematiek van de waterkwaliteit.** Het probleem van de kwaliteit is slechts ten dele veroorzaakt door de lozing van stedelijk afvalwater.

Maar naast het stedelijk afvalwater zijn er nog talrijke andere afvalwaterbronnen met een belangrijke tot zeer belangrijke impact op de kwaliteit van ons oppervlaktewater en grondwater. Die andere bronnen zijn in te delen naar doelgroep (oorsprong) en naar wijze van lozing.

Het MIRA-T 1999²⁷ onderscheidt als voornaamste doelgroepen de huishoudens, de industrie en de landbouw. Inzake de wijze van lozing is er een onderscheid tussen puntbronnen en diffuse lozingen.

Onder meer door de inzet van instrumenten via de wetten, decreten en uitvoeringsbesluiten in het kader van de bestrijding van de waterverontreiniging en van de milieuvergunning zijn door verschillende doelgroepen inspanningen geleverd om de geloosde vuilvrachten fors te reduceren. Dat gebeurde met minder of met meer succes. Zo schommelen de vuilvracht reducties die gerealiseerd zijn door de industrie voor de parameters²⁸ BZV, CZV en de nutriënten P en N rond de 50% over een periode van 1992 tot 1997. In dezelfde periode is de winst voor zware metalen zelfs hoger. Voor Ag, Cr, Ni en Pb is dat zelfs meer dan 80%.

27) VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ, MIRA-T 1999, Milieu- en natuurrapport Vlaanderen:

thema's, p.313- 332/365.

28) BZV (Biologische Zuurstofvraag), CZV (Chemische Zuurstof-

vraag), P (fosfaat), N (stikstof), Ag (zilver), Cr (chrom), Ni (nikkel) en Pb (lood).

TABEL 2: VUILVRACHTEN (NETTO-EMISSIES) VAN DE HUISHOUDENS, DE INDUSTRIE, DE LANDBOUW, ANDERE DIFFUSE BRONNEN EN GRENDOVERSCHRIJDENDE VUILVRACHTEN IN OPPERVLAKTEWATER VOOR 1998²⁹.

	Huishoudens via RWZI	Huishoudens direct	Huishoudens via riool	Industrie bemonsterd	Industrie bemonsterd via RWZI
BZV	8%	7%	34%	1%	3%
CZV	8%	5%	20%	2%	7%
Zwevende Stoffen	2%	2%	8%	0%	1%
N _t	8%	4%	8%	1%	3%
P _t	13%	8%	16%	2%	6%
Ag (totaal)	0%	0%	0%	12%	31%
As (totaal)	2%	1%	3%	0%	10%
Cd (totaal)	1%	2%	1%	0%	7%
Cr (totaal)	1%	0%	1%	1%	3%
Cu (totaal)	8%	6%	16%	0%	3%
Hg (totaal)	1%	1%	2%	19%	36%
Ni (totaal)	2%	1%	2%	4%	21%
Pb (totaal)	2%	1%	2%	0%	0%
Zn (totaal)	1%	1%	3%	0%	2%

Legende: Nb: niet bekend; ow: lozing in oppervlaktewater.

Voor de landbouw is een belangrijk deel van het instrumentarium vervat in het Mest-decreet³⁰ en zijn uitvoeringsbesluiten.

Jaarlijks wordt het aandeel van de verschillende doelgroepen voor de vuilvracht die in het oppervlaktewater terecht komt voor verschillende parameters gemeten. Voor de vuilvrachten van 1998 werd daarbij ook voor het eerst rekening gehouden met de grensoverschrijdende vuilvrachten. Het resultaat werd opgenomen in Tabel 2.

Het effect van dit alles op de waterkwaliteit is dat over de periode 1989-1997 vooral een vervlakking van de waterkwaliteit optreedt, m.n. een verschuiving van oppervlaktewater van uiterst slechte kwaliteit of van zwaar verontreinigd naar minder slechte kwaliteit. Er is echter geen duidelijk effect naar een toename van niet verontreinigd oppervlaktewater.

De MiNa-Raad stelt echter ook vast dat de gewestgrensoverschrijdende verontreiniging naar het Vlaamse Gewest minstens zo groot is, zelfs groter dan de inspanningen die het Vlaamse Gewest zelf nog moet doen om de lozingen van afvalwater in oppervlaktewater te saneren.

29) MAECKELBERGHE, H., VMM, persoonlijke mededeling 2 mei 2000

30) Decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het

leefmilieu tegen de verontreiniging door meststof fen.

Industrie bemonsterd direct	Industrie niet via riool	Diffuus exclusief bemonsterd	Diffuus landbouw	Grens- schrijdend landbouw
4%	5%	Nb	Nb	37%
3%	3%	Nb	Nb	52%
0%	1%	Nb	54%	32%
0%	1%	Nb	25%	50%
1%	3%	Nb	19%	33%
24%	33%	Nb	Nb	Nb
0%	0%	Nb	Nb	83%
0%	0%	Nb	Nb	89%
1%	1%	Nb	Nb	91%
1%	2%	26%	3%	36%
24%	1%	Nb	Nb	16%
2%	2%	Nb	Nb	65%
0%	1%	30%	Nb	64%
0%	1%	35%	1%	56%

Er zijn ook nog andere belangrijke diffuse bronnen van verontreiniging die, indien ze niet gesaneerd worden, blijvend een hypotheek leggen op de waterkwaliteit. Zo herinnert de Raad ook aan zijn advies van 21 december 1999 waarin hij uitvoerig inging op de problematiek van de waterbodems. Door verontreinigde waterbodems kan na de sanering van alle lozingen nog verontreiniging nageleverd worden³¹. Deze problematiek speelt vanzelfsprekend een rol in de timing van de ruiming die moeten gebeuren omwille van de kwalitatieve sanering van waterlopen.

In voorliggend advies gaat het in feite over de organisatie van de behandeling van stedelijk afvalwater. In het verleden zijn reeds enorme bedragen geïnvesteerd voor de waterzuivering in Vlaanderen en voor het komende decennium is nog eens een dergelijke investering nodig. En toch is het niet zeker of de gewenste kwaliteit van de oppervlaktewateren in Vlaanderen hiermee bereikt zal worden. Daarom onderstreept de Raad nogmaals dat door de aandacht te vestigen op het probleem van het stedelijk afvalwater, er geen verminderde aandacht mag gaan naar het andere doelgroepenbeleid. Meer, het kan zelfs zijn dat de

31) MINA-RAAD, Advies van 21 december 1999 over richtinggeven- de principes voor integraal water- beleid, 1999/ p.33/54.

legitimiteit van het waterzuiveringsbeleid in gedrang komt als ook andere bronnen van waterverontreiniging niet in gelijkwaardige mate benaderd worden.

- [5] **Knelpunten van de waterzuivering in Vlaanderen.** Het waterzuiveringsbeleid in Vlaanderen zoals dit zich tot dusver ontwikkeld heeft, heeft te kampen met enkele belangrijke problemen en onvolkomenheden die maken dat ondanks grote investeringen in de waterzuivering de milieudoelstellingen moeilijk zullen gehaald worden. Deze niet-limitatieve lijst van knelpunten is thematisch ingedeeld:

Algemeen knelpunt:

1. In vergelijking met verstedelijkte, dicht bebouwde agglomeraties stelt het probleem van de afvalwaterzuivering zich geheel anders in landelijke gebieden. Onder meer omdat het regenwateraanbod per inwoner veel groter is dan in verstedelijkte agglomeraties; omdat de afstanden tussen de woningen groter zijn zodat de uitbouw van een klassiek rioleringsstelsel voor het collecteren van het afvalwater per i.e. duurder uitvalt. De knelpunten die hierna volgen hebben in meerdere gevallen te maken met elementen die vervat zijn in het algemeen knelpunt.

Technische knelpunten door de keuze voor gravitaire³² en gemengde³³ rioleringsstelsels:

2. bij droog weer komt heel wat vuilvracht niet aan op de RWZI omdat ze bezinkt in de collectoren en er zelfs tussen 20-40% kan afbreken. Dit is een eerste oorzaak waarom de RWZI biologisch onderbelast wordt;
3. bij neerslag worden de gemengde rioleringsstelsels soms te snel hydraulisch overbelast en treden de overstorten in werking. Tezelfdertijd kan ook de bezonken vuilvracht uit het rioleringsstelsel doorgespoeld worden. Zo kan een belangrijke vuilvracht als piekvervuiling via de overstorten een sterke negatieve invloed hebben op de ecosystemen;
4. door de bouw van gemengde rioleringsstelsels werd a.h.w. een aanbod gecreëerd zodat heel veel neerslagwater via het rioleringsstelsel wordt afgevoerd. Als gevolg hiervan kan het neerslagwater niet langer in de bodem doordringen om het grondwater aan te vullen. Hierdoor ontstaat verdroging;
5. een ander negatief gevolg van gemengde rioleringsstelsels is een verhoogde toename tot overstromingsrisico omdat de afvoercapaciteiten van de kunstmatige afwateringsstelsels veel beperkter zijn dan de mogelijkheden tot afvoer van neerslagwater via open waterlopen.

32) Bij gravitaire rioleringsstelsels is gekozen voor een gravitaire aanvoer van rioolwater op de RWZI en voor een beperking van het verpompen van rioolwater tot een absoluut minimum.

33) 'Gemengde rioleringsstelsels' zijn rioleringsstelsels die zowel voor de afvoer van afvalwater als van neerslagwater instaan. Tegenover de gemengde rioleringsstelsels staan de 'gescheiden systemen' waar het stelsel

ontdubbeld is in een systeem voor afvalwater dat uiteindelijk in een RWZI uitmondt en een systeem voor neerslagwater dat ofwel in opslagtanks terecht komt voor gebruik, ofwel in oppervlaktewater of in grondwater geloosd wordt.

Knelpunten van slibverwerking:

6. om alsnog te voldoen aan de Richtlijn Stedelijk Afvalwater inzake de fosfaat verwijdering is voor gerenoveerde RWZI's (crisismanagement) en op de meeste nieuwe RWZI's met een capaciteit lager dan 30.000 i.e. om financiële en technische redenen gekozen voor het chemisch neerslaan van fosfaatverbindingen (o.a. door toevoeging van FeCl_3). Dit leidt tot een toename van de hoeveelheid den slib dat bovendien een slechtere kwaliteit heeft m.b.t. de verwerking, m.a.w. een probleem van afvalwater wordt een probleem van afval;
7. de geruimde materialen van KWZI's, septische tanks en van IBA's kunnen een probleem vormen om redenen van volksgezondheid. Het Afvalstoffendecreet³⁴ kan voor extra problemen zorgen bij een eventuele centrale verwerking.

Knelpunten als gevolg van onze specifieke ruimtelijke ordening:

8. gezien onze specifieke ruimtelijke ordening zal het niet mogelijk zijn alle stede lijk afvalwater op collectieve infrastructuur te behandelen;
9. voor de verspreide bewoning in het landelijk gebied is de aansluiting op de riolering zeer duur en anderzijds is de kleinschalige waterzuivering slechts in beperkte mate uitgebouwd en soms zelfs onmogelijk zodat voor diverse woningen de bouw van IBA's moeten overwogen.

Planologische knelpunten bij de inplanting van RWZI's:

10. de inplanting van een aantal RWZI's is geblokkeerd wegens een conflict met de ruimtelijke bestemming van de inplantingsplaats;
11. in het verleden werd een andere strategie gehanteerd om geschikte inplantings plaatsen voor RWZI's te zoeken, die leidde tot een specifiek aanbod van mogelijke inplantingsplaatsen;
12. door de keuze voor gravitaire rioleringsystemen, die veelal is ingegeven door economische en energetische redenen, is voor de inplanting van RWZI's steeds gezocht naar laaggelegen terreinen die meestal stroomafwaarts gelegen zijn. Onder meer hierdoor zijn waardevolle beekvalleien en ecologisch waardevolle uiterwaarden van rivieren geschonden waardoor bovendien het zelfreinigend vermogen van de rivieren afneemt. Dit kan in vele gevallen strijdig zijn met integraal waterbeheer (het water zo lang mogelijk te houden waar het valt of waar het "beschikbaar" komt);
13. de inplanting van waterzuiveringsinfrastructuur heeft in het verleden zelden rekening gehouden met de gevolgen voor de werking van het watersysteem. Zo is er onvoldoende en in sommige gevallen zelfs geen afstemming tussen de emissie van de RWZI en de immissie in de waterloop.

Knelpunten van institutionele aard:

14. AQUAFIN staat in voor de uitvoering van de scenario-analyses die na afweging door VMM leiden tot de TP's en de IP's en er is geen maatschappelijke afweging. Hoofdza-

34) Decreet van 2 juli 1981

beheer van afvalstoffen.

betreffende de voorkoming en het

- kelijk in landelijke gebieden is het veld waarbinnen de conceptkeuze gebeurt hierdoor vrij beperkt;
15. er is een gebrekkige afstemming tussen de uitbouw en aanpassing van het gemeentelijk rioleringsnet en de uitbouw van bovengemeentelijke waterzuiveringsinfrastructuur;
 16. rioleringswerken door gemeenten worden niet in hetzelfde tempo gevolgd door de aankoppeling van woningen op de riolering. Dit is een derde oorzaak van onderbelaste RWZI's;
 17. de afbakening van de zuiveringszones B en vooral C is nog niet helemaal op het terrein uitgeklaard. Voor de waterzuivering in de gebieden die (nog) niet aangesloten worden op het rioleringsnet ontbreekt nog beleidsvisie (persleidingen, KWZI, IBA,...) en in het bijzonder is nog onduidelijk welke instantie het initiatief zal nemen om in deze zones een toereikende behandeling van het afvalwater te verzekeren en daarop toezicht te houden;
 18. het gebrek aan samenwerking (integratie) tussen verschillende instanties heeft tot problemen geleid. Voor de inplanting van een aantal RWZI's was/is de gebrekkige integratie met AROHM oorzaak van een conflict tussen de gekozen inplantingsplaats voor RWZI's en de ruimtelijke bestemming van de inplantingsplaats;
 19. het beleid is niet altijd eenduidig geweest (bv. septische putten - zie verder).

Knelpunten van financiële aard:

20. door de grote omvang van de investeringen in een korte periode is er een verhit ting van de markt ontstaan waardoor de prijzen met 40-45% toenemen, dit is voornamelijk veroorzaakt door de laattijdigheid waarmee de uitbouw van de waterzuiveringsinfrastructuur is aangevat. Daarnaast is er vermoedelijk ook een aanzwengeld effect van de beperktheid in de conceptkeuze;
21. de lagere betoelaging voor de bouw van KWZI's door gemeenten en van IBA's door burgers en het ontbreken van een vergoeding voor de exploitatie, onderhoud en sloopverwerking werkt zeker ontradend voor beide;
22. er is een ongelijkheid tussen de burgers die zonder directe investeringskosten mogen lozen in de riolering aangesloten op een RWZI en de burgers die verplicht worden een eigen IBA te bouwen en te exploiteren. De vrijstelling van een afvalwaterheffing voor de bezitters van een IBA (buiten de zuiveringszones A en B) heft die ongelijkheid niet op;
23. er is een spanningsveld tussen bedrijven die ook heffingen betalen als oppervlak tewaterlozer via een eigen afvalwaterzuiveringsinstallatie en de NV AQUAFIN en de burgers die geen heffingen betalen als oppervlaktelozer via hetzij een grootschalige RWZI hetzij via een IBA;
24. het Investeringsfonds is budgettair (hogere toelage) interessanter dan het Minafonds en onder meer door het de facto ontbreken van een toetsing aan de Code van Goede Praktijk is de procedure minder zwaar;
25. omvangrijke gemeentelijke investeringen zoals rioleringswerken worden op minstens 30 jaar afgeschreven, zodat een omslag in het beleid t.a.v. rioleringswerken slechts zeer traag resultaten oplevert.

Knelpunten van gescheiden stelsels, KWZI's en IBA's:

26. in verstedelijkte gebieden kan het neerslagwater ernstig vervuild worden door allerlei residu's op verharde oppervlakten;
27. omdat er een gebrek is aan communicatie over de wetgeving en de afbakening van de zuiveringszones B en C nog niet rond is, is het voor veel burgers onduidelijk welke verplichtingen ze hebben;
28. een septische put volstaat niet om de vuilvracht buiten de zuiveringszones A en B voldoende te reduceren;
29. voor gemeenten en burgers is de uitbating van een KWZI en/of een IBA tot nu toe geen prioriteit, gezien de hoge installatiekosten, het gebrek aan technische kennis en de hoge kosten van en onduidelijkheden over slibverwerking;
30. er is een gebrek aan ondersteuning van gemeenten die wel het initiatief wilden nemen voor de uitbouw van gescheiden stelsels, KWZI's en IBA's.

Knelpunten voor het bedrijfsleven:

31. als gevolg van het beleid inzake de optimalisatie van RWZI's worden bedrijven afgekoppeld. Er wordt onvoldoende aandacht besteed aan het streven naar het verbeteren van de milieubalans en naar de laagste maatschappelijke kost door waar mogelijk bedrijfs- en huishoudelijk afvalwater samen te zuiveren.

IV. Juridische randvoorwaarden voor de behandeling van stedelijk afvalwater in Vlaanderen

[6] **De Noordzeeconferenties.** In de jaren 1980 werden door de Ministers verantwoordelijk voor de bescherming van de Noordzee en de Europese Commissie diverse verklaringen ondertekend na de Noordzeeconferenties³⁵. Deze engagementsverklaringen vormen een onderdeel van het proces waarbij de oeverstaten consensus zochten over de bescherming van de Noordzee tegen allerlei bronnen van verontreiniging. In al deze verklaringen zijn concrete reductiedoelstellingen vermeld. Alhoewel het juridisch bindende karakter ervan onduidelijk is, hebben zij toch geleid tot concrete regelgeving op Europees niveau die later door de lidstaten in de eigen wetgeving is geïmplementeerd. Zo waren de eerste Noordzeeverklaringen ongetwijfeld de inspiratie voor de Richtlijn Stedelijk Afvalwater van 21 mei 1991 en voor de Nitraatrichtlijn van 12 december 1991³⁶. Deze richtlijnen hebben tot doel de waterverontreiniging te verminderen en te voorkomen.

Deze conferenties leidden er toe dat in het verleden vooral een emissiegericht beleid werd gevoerd (zoveel mogelijk vuilvracht verwijderen tegen een zo laag mogelijke kost) en geen immissiegericht beleid.

[7] **De Richtlijn stedelijk afvalwater.** De richtlijn handelt over het opvangen, de behandeling en de lozing van stedelijk afvalwater alsmede de behandeling en de lozing van afvalwater van bepaalde bedrijfstakken. Zij heeft tot doel het milieu te beschermen tegen de nadelige

35) De Eerste Noordzeeconferentie had plaats te Bremen in 1984 en de Tweede Noordzeeconferentie in Londen in 1987. Later waren er nog de Derde Noordzeeconferentie in Den Haag in 1990 en een Vierde Noordzeeconferentie in Espjerg in 1995. Een Vijfde Noordzeeconferentie is gepland in Bergen (Noorwegen) in 2002.

36) Richtlijn van de Raad van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (91/676/EEG).

gevolgen van de eerder genoemde soorten afvalwater. Daartoe bepaalt de Richtlijn een aantal doelstellingen inzake de uitbouw van infrastructuur en legt zij termijnen vast waarbinnen die doelstellingen bereikt moeten worden.

Zo legt de Richtlijn onder meer vast dat uiterlijk op 31 december 1998 alle agglomeraties³⁷ met meer dan 10.000 i.e. waarvan het afvalwater wordt geloosd in oppervlakte wateren die beschouwd worden als 'kwetsbare gebieden'³⁸ voorzien moeten zijn van een opvangsysteem voor stedelijk afvalwater (Art. 3) en dat al die lozingen onderworpen worden aan een behandeling die verder gaat dan een secundaire behandeling³⁹ (Art. 5). Omdat de Vlaamse regering door haar beslissing van 19 januari 1999 Art. 5.3.1.3, lid 2 van VLAREM II zo heeft gewijzigd dat alle Vlaamse oppervlaktewateren als kwetsbaar

37) De Richtlijn definieert een 'agglomeratie' als: "een gebied waar de bevolking en/of de economische activiteiten voldoende geconcentreerd zijn om stedelijk afvalwater op te vangen en naar een stedelijke waterzuiveringsinstallatie of een definitieve lozingsplaats af te voeren."

Deze definitie werd geïmplementeerd in de Vlaamse wetgeving via VLAREM II, Hoofdstuk 1.1 Rechtsgrond en definities, Definities oppervlaktewaterbescherming, Definities Stedelijk Afvalwater. In Vlaanderen komt het begrip 'agglomeratie' neer op de zuiveringszones A en B.

38) 'Kwetsbare gebieden' moesten volgens Art. 5.1 van de Richtlijn uiterlijk op 31 december 1993 aangewezen zijn op basis van criteria die zijn vastgelegd in bijlage II bij de richtlijn:

Een watermassa wordt als kwetsbaar gebied aangewezen indien zij onder een van de volgende groepen valt :

a) natuurlijke zoetwatermeren, andere zoetwatermassa's, estuaria en kustwateren die eutroof zijn of in de nabije toe-

komst eutroof kunnen worden indien geen beschermende maatregelen worden genomen.

De volgende elementen kunnen in aanmerking worden genomen wanneer wordt bepaald welke nutriënten door verdere behandeling moeten worden verminderd:

i) meren en in meren/reservoirs/gesloten baaien uitmondende rivieren waarin een geringe wateruitwisseling wordt vastgesteld, waardoor accumulatie kan optreden. In deze gebieden moet ook de fosfor uit het afvalwater worden verwijderd, tenzij kan worden aangetoond dat de verwijdering daarvan geen effect heeft op het eutrofiëeringsniveau. Waar lozingen van grote agglomeraties plaatsvinden, kan ook de verwijdering van stikstof worden overwogen;

ii) estuaria, baaien en andere kustwateren waarin een geringe wateruitwisseling wordt vastgesteld of die grote hoeveelheden nutriënten ontvangen.

Lozingen van kleine agglomeraties zijn in deze gebieden meestal van minder belang, maar voor grote agglomeraties moeten ook fosfor en/of stikstof worden verwijderd, tenzij kan worden aangetoond dat de verwijdering daarvan geen

effect heeft op het eutrofiëeringsniveau;

b) voor de winning van drinkwater bestemde oppervlaktewateren, die een hogere nitraatconcentratie zouden kunnen bevatten dan is vastgesteld overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van Richtlijn 75/440/EEG van de Raad van 16 juni 1975 betreffende de vereiste kwaliteit van het oppervlaktewater dat is bestemd voor productie van drinkwater in de Lid-Staten (1), indien geen maatregelen worden genomen;

c) gebieden waar verdere behandeling dan bepaald in artikel 4 nodig is om te voldoen aan de richtlijnen van de Raad.

39) Deze lozingen dienen te voldoen aan de eisen van bijlage I.B. Voor lozingen in kwetsbare gebieden komt dit neer op volgende voorwaarden: Biochemisch zuurstofverbruik 25 mg/l O₂, Chemisch zuurstofverbruik 125 mg/l O₂, Totale hoeveelheid gesuspendeerde stoffen 35 mg/l, Fosfor totaal 2 mg/l (1 mg/l voor installaties vanaf 10.000 i.e.), Stikstof totaal 15 mg/l (10 mg/l voor installaties vanaf 10.000 i.e.).

worden aangemerkt, zijn voorgaande doelstellingen en termijnen van toepassing voor alle agglomeraties vanaf 10.000 i.e. in Vlaanderen.

Alle agglomeraties tussen 2.000 en 10.000 i.e. dienen uiterlijk op 31 december 2005:

1. te beschikken over een opvangsysteem voor stedelijk afvalwater (Art. 3);
2. lozingen in zoet water en estuaria dienen onderworpen te worden aan een secun daire behandeling of gelijkwaardig (Art. 4.1);
3. lozingen in kustwater dienen onderworpen te worden aan een toereikende behande-ling⁴⁰ (Art. 7).

Tegen diezelfde datum dient het afvalwater van alle agglomeraties die kleiner zijn dan 2.000 i.e. en die lozen in zoet water, estuaria of kustwateren aan een toereikende behan-deling onderworpen te worden.

Wanneer de aanleg van een opvangsysteem niet gerechtvaardigd is omdat het vanuit milieu-oogpunt geen voordeel zou opleveren of buitensporig duur zou zijn, moet gebruik worden gemaakt van afzonderlijke systemen of andere passende systemen waarmee dezelfde graad van milieubescherming wordt bereikt.

[8] **De formele ingebrekestelling en het antwoord.** De formele ingebrekestelling is een brief van 4 november 1999 van de Europese Commissie aan de Belgische regering⁴¹. De brief is opgedeeld in 81 genummerde alinea's. Na een uiteenzetting van de van toepassing zijnde communautaire voorschriften (alinea 1-11). Vervolgens komen vier bezwaren aan bod:

1. *Betreffende het aanwijzen van kwetsbare gebieden en de gevolgen met betrekking tot de van toepas-sing zijnde voorschriften inzake zuivering van het stedelijk afvalwater (artikel 5 en bijlage II van de richtlijn).* Dit bezwaar heeft alleen betrekking op het Vlaams gewest en behelst 19 aline-a's (13-31). Vlaanderen had op 1 juni 1995 (VLAREM II) alle Vlaams oppervlaktewater als kwetsbaar beschouwd, wat een uitbreiding was tegenover de oorspronkelijke aan-wijzing tot kwetsbaar gebied van 7 januari 1992. Deze wijziging werd door Vlaanderen geïnterpreteerd als een bijwerking van de lijst van kwetsbare gebieden conform Art. 5, lid 6 van de richtlijn. Volgens lid 7 diende Vlaanderen in dat geval de doelstellingen te bereiken na 7 jaar, hetzij tegen 1 augustus 2002. De Commissie argumenteert echter dat de elementen voor de 'bijwerking' reeds in 1992 beschikbaar waren. Daarom vindt de Commissie dat Vlaanderen geen beroep kan doen op de interpretatie van Art. 5, leden 6 en 7, maar wel terugvalt op lid 2. Dit impliceert dat Vlaanderen er voor moest zorgen dat stedelijk afvalwater dat in opvangsystemen terecht kwam voor lozing in kwetsbare gebieden uiterlijk op 31 december 1998 voor alle lozingen van agglomeraties met meer dan 10.000 i.e. aan een behandeling moest onderworpen zijn die verder gaat

40) toereikende behandeling : ontvangende wateren na de lozing nautaire richtlijnen voldoen.
 behandeling van stedelijk afval- aan de relevante kwaliteitsdoelstel- 41) EUROPESE COMMISSIE, brief
 water door middel van een proces- lingen en aan de relevante bepa- van 4 november 1999, Ref. SG(99)
 en/of afvoersysteem waardoor de- lingen van deze en andere commu- D/8748 99/2030, 16p.

- dan een secundaire behandeling of gelijkwaardig. En het is duidelijk dat dit op 31 december 1998 niet het geval was.
2. *Betreffende de systemen voor de opvang en de zuivering van stedelijk afvalwater (artikelen 3 en 5 van de richtlijn).* Dit bezwaar omvat 27 alinea's (32-58), waarvan 6 betrekking hebben op Vlaanderen (38-42 en 58). Tengevolge het eerste bezwaar is in Vlaanderen niet voldaan aan de voorwaarden voor kwetsbare gebieden, m.n. voor 31 december 1998 beschikken over opvangsystemen in agglomeraties die lozen in water dat als 'kwetsbaar' gedefinieerd is en beschikken over een behandeling die verder gaat dan secundaire behandeling of gelijkwaardig (m.a.w. beschikken over verwijdering van nutriënten stikstof en fosfor).
 3. *Betreffende de voorschriften inzake de behandeling van stedelijk afvalwater voor lozing in kwetsbare gebieden (artikel 5 en bijlage I van de richtlijn).* Dit bezwaar behelst 7 alinea's (59-65) en betreft alleen het Waalse Gewest.
 4. *Wat het programma van de ten uitvoering betreft (artikel 17 van de richtlijn en Beschikking 93/481).* Hiervoor zijn 16 alinea's voorzien (16-81), waarvan 5 over het Vlaamse Gewest handelen (70-73 en 81). Het gaat over het formaat waarmee de gegevens aan de Commissie worden medegedeeld.

Inmiddels hebben de drie Gewesten geantwoord op het schrijven van de Europese Commissie⁴². Hierbij laat het Vlaamse Gewest weten dat de nodige acties⁴³ zijn gestart om tegemoet te komen aan het eerste bezwaar van de Commissie dat de overgangstermijn tot 1 augustus 2002 niet conform is met de bepalingen van de richtlijn. Aangaande het tweede bezwaar wijst het Vlaamse Gewest op de historisch gegroeide achterstand inzake de collectering en zuivering van stedelijk afvalwater, en daarnaast werd ook gewezen op een historisch gegroeide ruimtelijke ordening die de uitbouw van een opvangsysteem veel uitgestrekter en duurder maakt dan in vergelijkbare buurlanden. Bovendien heeft het investeringsprogramma een verhitting van de markt veroorzaakt die tot prijzen leidt van 40 à 45% boven de oorspronkelijke prijzen. Daarnaast heeft de oververzadiging van de markt een effect op de uitvoeringstermijn. Verder wordt uiteengezet hoe het programma wordt aangepakt.

- [9] **Het voorstel van Kaderrichtlijn waterbeleid.** Tot dusver werd vanaf het internationaal, het Europees tot het gewestelijk niveau bijna uitsluitend de reductie van vuilvrachten beoogd. De kennis van het watersysteem heeft echter meegebracht dat naast die benadering ook het effect op het ontvangende watersysteem en de milieukwaliteit in rekening moet gebracht worden. Daartoe bereiden de Europese instellingen momenteel een Kaderrichtlijn 'Water' voor. Algemeen wordt aangenomen dat deze Kaderrichtlijn voor de

42) PERMANENTE VERTEGENWOORDIGING VAN BELGIË BIJ DE EUROPESE UNIE, brief van 2 maart 2000, Ref. FC/AM/PII-550-

76.272/76.407/76.408, 9p.
43) Op 4 februari 2000 besliste de Vlaamse regering om de wijziging van VLAREM II van 19 januari 1999

met betrekking tot artikel 5.3.1.3, lid 2 op te heffen.

zomer wordt aangenomen. Op basis van het laatste goedgekeurde officiële document⁴⁴ (Art. 4) dienen de lidstaten er onder meer naar te streven dat: “de achter uitgang van de ecologische toestand en verontreiniging van oppervlaktewater voorkomen en oppervlaktewateren herstellen, teneinde uiterlijk zestien jaar na de datum van inwerkingtreding van deze richtlijn in alle oppervlaktewaterlichamen een goede toestand van het oppervlaktewater of, voor sterk veranderde en kunstmatige lichamen, een goed ecologisch potentieel en een goede chemische toestand van het oppervlaktewater te bereiken, onder voorbehoud van verlengingen... en onverminderd de toepasselijke internationale overeenkomsten voor de betrokken partijen.” De dubbele doelstelling om enerzijds de geloosde vuilvracht te reduceren en daarnaast een goede toestand van het oppervlaktewater te bereiken wordt de ‘gecombineerde aanpak’ genoemd.

Dit impliceert dat een integraal waterbeleid wordt gevoerd, hetgeen inhoudt dat het waterzuiveringsbeleid aanzienlijk moet bijgestuurd worden.

44) RAAD VAN DE EUROPESE UNIE, Gemeenschappelijk Standpunt (EG) nr. /1999 door de Raad vastgesteld op 22 oktober 1999 met het oog op de aanneming

van de Richtlijn 1999/ /EG van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid,

Interstitutioneel dossier: 97/0067 (COD), Brussel 22 oktober 1999, 9085/3/99 REV3, ENV 203, CODEC 336.

V. De oplossingsstrategie

- [10] **Een doordachte aanpak van de knelpunten.** De MiNa-Raad merkt in de eerste plaats ook op dat een ondoordachte oplossing van de eerder vermelde knelpunten (zie punt 5. Knelpunten van de waterzuivering in Vlaanderen) opnieuw tot andere knelpunten kunnen leiden. Daarom verdient iedere ingreep vooraf een grondige en brede afweging. In zijn advies van 21 december 1999 over integraal waterbeleid werden reeds een aantal krachtlijnen vastgesteld.
- [11] **Het advies van 21 december 1999 over integraal waterbeleid.** In zijn advies over integraal waterbeleid van december 1999⁴⁵ deed de Raad reeds enige uitspraken die relevant zijn voor een bijsturing van het waterzuiveringsbeleid in Vlaanderen. In dit advies pleitte de Raad voor:
1. de invoering van het gescheiden stelsel om overstortingen van rioolwater op oppervlaktewater te voorkomen; om fluctuaties van het aangevoerde debiet ten gevolge van vermenging van afvalwater met neerslagwater te voorkomen; om het rendement van de waterzuivering te verhogen (p.29-30);
 2. de voorbeeldfunctie van de overheid om gescheiden stelsel niet alleen te realiseren in het openbaar domein (p.36), maar eveneens op niveau van woningen en bedrijven (p.35);
 3. de herwaardering van grachtenstelsels in het licht van gescheiden stelsels (p.36);
 4. de objectivering van de keuze tussen grootschalige en kleinschalige waterzuiveringsring. Elementen die daarbij aan bod komen zijn de kostprijs van het systeem, rendement, stuurbaarheid van het systeem, hinder en schade tijdens de bouw, hinder tijdens de exploitatie, mogelijke bodemverontreiniging, hergebruik van effluent e.d. (p.52);

45) MINA-RAAD, Advies van 21 december 1999 over richtinggevend de principes voor integraal waterbeleid, 1999/28, 54 p.

5. de herziening van de beheersovereenkomst met AQUAFIN van de huidige inspanningsverbintenis in een resultaatsverbintenis (p.53);
6. de ruimere aanwending van de kennis die de NV AQUAFIN verworven heeft, zowel in Vlaanderen als daarbuiten. Bijzondere aandacht ging uit naar de gemeenten voor de kennis van de screening en het beheer van rioleringsystemen.

[12] **Een nieuwe visie op het watersysteem is de basis voor het waterbeleid op de lange termijn.** Uit de eerdere beschouwingen bij het waterzuiveringsbeleid blijkt dat de toenmalige visie op regelgeving, investeringen enz. niet conform is met het integraal waterbeheer zoals dat nu vorm heeft gekregen. Het verleden is echter niet te herdoen en derhalve dient het beleid zich te concentreren op wat vandaag best kan gebeuren met wat beschikbaar is, en hoe dit optimaal kan renderen voor het milieu en de natuur. De randvoorwaarden hierbij zijn onder andere de budgettaire engagementen die de overheid kan en wil nemen, de ruimtelijke voorwaarden en gevolgen, de sociale context enz. Maar ook al is het verleden niet te herdoen, toch meent de Raad dat uit het verleden lessen moeten getrokken worden.

Het toekomstig beleid inzake afvalwaterzuivering moet volledig afgestemd zijn met de visie op het watersysteem. De toegepaste kennis van het watersysteem is echter recent. Daarbij is het belangrijk de kwaliteiten en de knelpunten van de huidige aanpak te kennen en daaruit af te leiden waar nog bijsturing nodig is. Die evaluatie moet gebeuren op alle niveaus ook op het niveau van de gemeente en de burger.

Het uitwerken van die langetermijnvisie is een absolute prioriteit omdat er rekening moet mee gehouden worden bij de uitwerking van het beleid op de korte termijn.

[13] **Een beperkte ruimte voor belangrijke bijsturingen van het beleid op de korte termijn.** De Richtlijn Stedelijk Afvalwater bepaalt dat in de kortste keren voldaan moet zijn aan de voorwaarden van opvang, secundaire behandeling en nutriëntverwijdering die reeds op 31 december 1998 moesten gehaald zijn voor agglomeraties van 10.000 i.e. en meer. Op 31 december 2005 moet hetzelfde resultaat worden gehaald voor agglomeraties tot 2.000 i.e. plus een toereikende behandeling voor agglomeraties kleiner dan 2.000 i.e.

De implementatie van de Kaderrichtlijn Water zal nog bijkomende voorwaarden voor de waterzuivering opleggen. Deze zullen waarschijnlijk in de helft van het tweede decennium van de volgende eeuw gehaald moeten worden.

Hieruit volgt dat op de korte termijn reeds bijsturingen nodig zijn.

De mogelijkheden tot bijsturing op korte termijn van het beleid zijn fysisch en budgettair beperkt. Verder moet bij het vastleggen van de beleidskeuzes rekening gehouden worden met de reeds gebouwde infrastructuur, met de reeds geïnvesteerde bedragen en met het beschikbare budget voor de toekomst. De beleidsruimte voor de wijziging van de inplanting van nog niet gebouwde RWZI's wordt in belangrijke mate bepaald door de investeringen voor collectoren, prioritaire riolen en gemeentelijke riolen. Omgekeerd wordt het

tracé van collectoren, de keuze voor kleinschalige waterzuivering,... bepaald door het al dan niet bestaan van een RWZI. M.a.w. het verleden is de hypotheek voor de toekomst.

Ook de overeenkomst met de NV AQUAFIN leidt tot een beperking van de beleidsruimte. Sedert de oprichting van de NV AQUAFIN in 1991 hebben kritische stemmen uit verschillende fora van de samenleving de constructie aangevochten. Maar de Raad heeft vastgesteld dat de formulering van de overeenkomst er toe noopt dat ingrijpende koerswijzigingen in overleg met de NV AQUAFIN moeten worden uitgewerkt.

De bijsturingen van het beleid zijn nodig, maar op korte termijn zijn de mogelijkheden tot die bijsturing eerder beperkt. Om het beleid op lange termijn niet te hypothekeren is het onafwendbaar dat de bijsturing op korte termijn zoveel als mogelijk past in de visie op lange termijn.

[14] **Scheiding van beleid, planning, de technische uitvoering en controle van de werken.** Uit voorgaande blijkt dat tezelfdertijd de verantwoordelijkheden inzake de water zuivering gespreid zijn over diverse instanties en dat soms voor dezelfde taken verschillende instanties bevoegd zijn. Deze taakverdeling leidt tot verwarring, afwenteling van verantwoordelijkheden en immobilisme. Derhalve pleit de MiNa-Raad voor een duidelijk afbakening van bevoegdheden en van taken. De Raad onderscheidt als grove afbakening onder meer: de uitwerking van het beleid, het opmaken van de planning, de afbakening van de zuiveringszones, de scenarioanalyse, de technische uitvoering van de planning, de controle op de uitvoering van die planning, de exploitatie van de infrastructuur, de controle op het functioneren van de infrastructuur. Binnenin die grove afbakening is nog ruimte voor een verfijning, bv. in de zin van een gemeentelijke en een bovengemeentelijke verantwoordelijkheid. Deze indeling sluit niet uit dat een instantie verantwoordelijk is voor meerdere taken. Zo is de Raad alvast voorstander om de bouw en de eerste fase van de exploitatie van een installatie aan dezelfde instantie toe te wijzen⁴⁶.

[15] **Meer aandacht voor milieu in de afbakening van zuiveringszones en in de scenario analyse.** De afbakening van de zuiveringszones moet meer rekening houden met milieu overwegingen. Met het oog op de scheiding van taken, is de afbakening van zuiveringszones louter een taak voor de VMM.

Uit de verschillende problemen die zich bij de uitvoering van projecten en naderhand bij de exploitatie stellen leidt de Raad af dat bij de scenarioanalyse tot dusver te weinig aandacht is besteed aan de effecten op het leefmilieu. Daarom dringt de Raad er op aan dat de scenarioanalyse een duidelijke en omvangrijke milieu-impactanalyse zou omvatten. De MiNa-Raad ziet dit bijvoorbeeld te gebeuren onder de vorm van een vergelijkende MER voor de verschillende scenario's. De MiNa-Raad vindt een strategische MER op

46) Hierbij kan verwezen worden naar de ervaringen van AQUAFIN met de exploitatie van de oude RWZI's die gebouwd werden door de steden en gemeenten, de vwz en de VMZ.

niveau van de scenario's alleszins zinvoller dan op projectniveau. De Raad meent ook dat dit de procedures niet mag vertragen.

De Raad is eveneens van mening dat ook een maatschappelijke toetsing moet kunnen gegarandeerd worden. Daarvoor is de bespreking in het Bekkencomité en een openbaar onderzoek aangewezen. Het Bekkencomité dient bovendien de scenario's af te wegen binnen het watersysteem. Daarbij is onder meer aandacht voor:

1. de emissie/immissie-problematiek (bv. effecten van RWZI's op ontvangende waterlopen);
2. de morfologische, structuur- en landschapskenmerken;
3. koppelen van infiltratieprojecten aan natuurontwikkeling;
4. mogelijke inschakeling van natuurlijke overstromingsgebieden voor denitrificatie van nutriënten geloosd door punt- en diffuse bronnen (zodat mogelijk aan nutriëntenverwijdering op RWZI's minder verregaande eisen moeten worden gesteld);
5. rationeel watergebruik (opzetten circuits voor 'grijs' water⁴⁷ in industriezones,...)

De Raad vermoedt dat dit een effect zou kunnen hebben op de afwegingen tussen RWZI, KWZI en IBA, tussen verschillende opvangsystemen.

- [16] **Gelijkschakeling lozingsvoorwaarden RWZI en KWZI.** De lozingsvoorwaarden van VLAREM II (Art. 5.3.1.3) maken het onderscheid tussen installaties groter dan 10.000 i.e, tussen 2.000 en 10.000 i.e., tussen 500 en 2.000 i.e. en beneden 500 i.e. Voor de installaties beneden de 2.000 i.e. (KWZI) zijn de normen voor BZV en CZV half zo streng als voor lozingen van agglomeraties met 2.000 tot 10.000 i.e. Vanuit milieu- en natuuroogpunt zijn deze meer tolerante emissienormen zeker niet wenselijk. Bovendien stelt de sector van de KWZI's zelf dat die versoepeling een onterecht signaal is. Derhalve stelt de MiNa-Raad voor om de emissiewaarden voor RWZI en KWZI van 10.000 i.e. of lager gelijk te schakelen.

- [17] **Het afkoppelingsbeleid ten aanzien van bedrijven.** Hierover heeft de Raad in het verleden reeds uitvoerig uitspraken gedaan en daarom beperkt hij zich tot een herneming van de relevante passage⁴⁸:

Een aantal argumenten pleiten ervoor om in eerste instantie het afkoppelingsbeleid voor te staan:

- de meestal specifieke samenstelling van het afvalwater van bedrijven;
- de met de activiteit fluctuerende samenstelling en/of debiet van het afvalwater; en
- de moeilijk in te schatten evoluties van het bedrijf op langere termijn.

47) Met 'grijs' water wordt o.a. bedoeld het huishoudelijk afvalwater (met uitzondering van toiletwater) dat door de particulier wordt verzameld en behandeld en opnieuw wordt ingezet voor bv.

toiletspoeling.
Tegenover 'grijs' water staat 'zwart' water, wat het huishoudelijk afvalwater is van toiletspoeling.
48) MINA-RAAD, Advies van 6 oktober 1998 over het voorontwerp van

decreet betreffende integraal waterbeheer, oppervlaktewaterkwaliteit, oppervlaktewaterkwantiteit, grondwater en watervoorziening, 1998/17, p.33-35/51.

Bovendien wordt met zo'n bronbenadering het principe "de vervuiler betaalt" op de meest directe wijze toegepast, en kan zo'n bronbenadering de vervuiler stimuleren tot een preventieve productieproces-geïntegreerde aanpak i.p.v. een end-of-pipe-aanpak.

Objectieve criteria om af te lijnen of bedrijven in aanmerking komen om aan zelfzuivering te moeten doen, zijn derhalve wenselijk (dit is m.a.w. een afbakening van de bedrijven die in het ontwerp-AWP II 'P-bedrijven' worden genoemd). Hierbij dient opgemerkt te worden dat deze criteria niet uniform hoeven te zijn voor het ganse gewest, maar ook rekening kunnen houden met lokale omstandigheden (bv. capaciteit van de RWZI, ...).

Dit neemt voor de MiNa-Raad niet weg dat afvalwater van bedrijven die op grond van voorgaande afbakening aan zelfzuivering zouden moeten doen, in bepaalde situaties toch kan worden opgenomen in het zuiveringspakket van de RWZI. De "bron-benadering" moet men dus kunnen verlaten indien daar zuiveringstechnische, natuurtechnische, economische of planologische of andere redenen voor zijn:

- de zuiveringstechnische motivering bestaat erin dat er een beter globaal zuive ringsrendement zou ontstaan, met minder negatieve milieu-effecten, dan na gescheiden zuivering;
- de natuurtechnische motivering bestaat erin dat een goede koppeling gebeurt met het behoud, herstel of bevordering van natuurwaarden in de omgeving;
- de economische motivering bestaat erin dat de gezamenlijke zuivering met hetzelfde resultaat kennelijk goedkoper is dan een gescheiden zuivering;
- de planologische motivering bestaat erin dat een bijkomende afvalwaterzuiveringsinstallatie voor een bedrijf planologisch niet wenselijk of niet mogelijk zou zijn.

Vanzelfsprekend moet de concrete RWZI kwalitatief in staat zijn om het bedrijfsafvalwater te zuiveren, en moet de collectieve installatie over voldoende capaciteit beschikken - ook voor de toekomstige ontwikkelingen inzake toevoer van huishoudelijk afvalwater. Deze voorwaarden moeten in de mate van het mogelijke worden geobjectiveerd. Wanneer na beide vorige afwegingen blijkt dat de zuivering van bedrijfsafvalwater toch op collectieve infrastructuur aanvaardbaar is, kunnen deze bedrijven met de overheid onderhandelen en de overeenkomst contractueel vastleggen. De overheid moet vooraf de randvoorwaarden voor deze contracten onderzoeken en vaststellen.

Wanneer het specifiek gaat over stoffen die gevaarlijk zijn voor het aquatisch milieu, schaarde de MiNa-Raad zich achter het principe dat bedrijven zelf maatregelen moeten nemen om deze verontreiniging te voorkomen. Het gaat hier immers over stoffen die over het algemeen moeilijk kunnen worden gezuiverd in een openbare RWZI (bv. zware metalen en organische micro-polluenten). Bij het vastleggen van de drempel voor de lozing van deze stoffen op riolering in de milieuvergunning, moet naast de sectorale voorwaarden van VLAREM II rekening worden gehouden met: (a) de geldende milieukwaliteitsnormen en prioritaire stoffen die zijn aangeduid bij de derde en vierde Noordzeeconferentie; (b) de emissienormen die gelden voor een RWZI; (c) de gemiddelde kwaliteit van huishoudelijk afvalwater.

- [18] **Integraal waterbeleid leidt tot nieuwe uitdagingen voor de gemeente.** Als gevolg van het integraal waterbeleid zal het waterbeheer verschuiven naar een groter belang voor het kwantitatief waterbeheer. Door de initiatieven voor afkoppeling en infiltratie van regenwater en de collectering van afvalwater zonder regenwater op privaat en openbaar domein is het nodig dat er een oplossing is voor het gescheiden ingezameld regenwater, de werking van overstorten, de herwaardering van grachten, enz. Dit houdt in dat maatregelen moeten genomen worden voor de natuurlijke berging van neerslagwater, de voorkoming van verdroging, het voorkomen van overstromingen buiten de daarvoor voorziene gebieden enz. Een dergelijke beleidsvisie wordt geconcretiseerd in een uitvoeringsplan van het bekkenbeheerplan. Aangezien de Raad het bekken evenwel als het laagste niveau beschouwt waar nog sprake kan zijn van alle aspecten van integratie van waterbeleid⁴⁹, moet dit plan op bekkenniveau gemaakt worden. De gemeenten e.a. lokale besturen dienen hierbij betrokken te worden om concreet invulling te geven over de wijze waarop zij de gescheiden systemen op het gemeentelijke en het private domein willen tot stand brengen.

Voor een dergelijk uitvoeringsplan hanteert de Raad volgende principes voor de behandeling van neerslagwater in volgorde van voorkeur:

1. Infiltratie, berging en hergebruik bij de bron;
2. Overstort van private infiltratie-infrastructuur op collectieve afwatering die aangesloten is op een collectieve infiltratie zo dicht mogelijk bij de bron;
3. Afvoer naar oppervlaktewater.

- [19] **De uitbouw van het 'gescheiden' systeem.** Het maximaal voorkomen dat regenwater in het collecteringssysteem voor afvalwater terechtkomt, het afkoppelen van het opgevangen regenwater, het stockeren van een deel van dit regenwater voor gebruik en het infiltreren van de rest zo dicht mogelijk bij de plaats van opvang binnen de principes van integraal waterbeheer, is het uitgangspunt van de MiNa-Raad. Deze omschrijving is precies ook wat de MiNa-Raad bedoelt wanneer hij elders in dit advies de term 'gescheiden systeem' hanteert.

Voor landelijke gebieden pleit de Raad ervoor om het niet lozen van regenwater op afvalwaterleidingen als principieel uitgangspunt te nemen. In stedelijke gebieden is een gescheiden systeem niet steeds vanzelfsprekend, maar toch blijft het voor de Raad een fundamenteel uitgangspunt. Ook in stedelijke gebieden is het mogelijk gemeenschappelijke regenwatertanks of infiltratiebekkens te bouwen of aansluitingen te maken op oppervlaktewater.

De Raad heeft hierbij wel oog voor mogelijke problemen met vuilvrachten in de gescheiden systemen die veroorzaakt worden door het afspoelen van residuen op verharde oppervlakten. Voor specifieke residuen moeten specifieke oplossingen gezocht worden.

49) MINA-RAAD, Advies van gevende principes voor integraal
21 december 1999 over richting- waterbeleid, 1999/28, p.46/54.

Algemeen pleit de Raad ervoor dat bij de vervanging van gemengde stelsels zoveel mogelijk volgens dit uitgangspunt te werken.

- [20] **Een gemeentelijk beleid inzake de verzameling van afvalwater.** Er is een relatie tussen het bovengemeentelijk investeringsbeleid en het RIO-project. Zolang geen dossiers op het RIO-project zijn ingeschreven, worden bovengemeentelijke initiatieven uit rendementsoverwegingen uitgesteld. Het huidig investeringsritme inzake gemeentelijke riolering is te laag om de bovengemeentelijke investeringen te volgen en deze maximaal te laten renderen. Op deze wijze kan Vlaanderen de voorwaarden van de Richtlijn stedelijk afvalwater inzake de opvang van afvalwater moeilijk halen. Van de verschillende subsidiëringmogelijkheden voor gemeentelijke rioleringen garandeert enkel de subsidiëring via het Minafonds een toetsing aan de Code van Goede Praktijk. Voor gemeentelijke investeringen die via het Investeringsfonds betoelaagd worden, is de toetsing aan de Code van Goede Praktijk eerder marginaal. En dit geldt ook voor niet- betoelaagde gemeentelijke rioleringswerken. De MiNa-Raad dringt er bijgevolg op aan dat alle rioleringswerken verplicht zouden getoetst worden aan de Code van Goede Praktijk en dat daarvan slechts kan afgeweken worden mits een grondige motivatie. De Raad pleit er daarbij wel voor dat er ook aandacht zou zijn voor de vereenvoudiging van de (momenteel zware) procedures.

Gelet op het uitgangspunt van de MiNa-Raad over de opvang van neerslagwater en van afvalwater meent hij dat dit ook moet blijken uit de betoelaging⁵⁰. Bijgevolg dienen voor infiltratie van neerslagwater in combinatie met collectering van afvalwater via 'vuilwater'-buis (ook op privaat domein o.a. door bouwpremies) en waar noodzakelijk voor gescheiden rioleringsstelsels (zowel drukleidingen als gravitaire) de hoogste toelagen te worden voorzien. Gemengde stelsels dienen de laagste toelagen te krijgen.

- [21] **Een gemeentelijk waterzuiveringsbeleid op niveau van de KWZI.** Gemeenten kunnen, indien niet strijdig met de bestaande of geplande bovengemeentelijke infrastructuur, overgaan tot het bouwen van KWZI's tot 500 i.e. Voor gemeenten en burgers is de uitbating van een KWZI en/of een IBA tot nu toe geen prioriteit, gezien de hoge installatiekosten, het gebrek aan technische kennis en de hoge kosten van en onduidelijkheden over slibverwerking. Indien de Vlaamse overheid de rol voor de gemeenten inzake de bouw en de exploitatie van KWZI's wil behouden of versterken, dan is de eerste voorwaarde dat zij hiervoor aan de gemeenten voldoende financiële middelen en technische ondersteuning ter beschikking stelt.

De huidige beleidslijn heeft ook tot gevolg dat gemeentelijke initiatieven bepalend zijn voor de uitvoering van een deel van het waterzuiveringsbeleid. Deze situatie is niet helder, daarom moet zo snel mogelijk duidelijk zijn hoe ver de verantwoordelijkheid van de

50) Een juridisch probleem hierbij is dat de betoelaging via het Investeringsfonds 100% bedraagt.

gemeenten hierbij gaat. De MiNa-Raad is van mening dat de bevoegdheid van gemeenten om het initiatief te nemen voor KWZI's kan opgetrokken worden tot 2.000 i.e., de grens die ook in de Richtlijn stedelijk afvalwater gehanteerd wordt. De gemeentelijke initiatieven moeten echter doorwerken en afgestemd worden met de planning die door de VMM wordt vastgesteld. De gemeenten moeten structureel betrokken worden bij die planning. De Raad stelt voor dit decretaal te verankeren.

De gemeenten die het initiatief willen nemen, moeten ook snel duidelijk maken dat ze het engagement op zich nemen en op welke termijn. Het gemeentelijk engagement en de engagementen van de Vlaamse overheid inzake financiële tegemoetkomingen en technische ondersteuning kunnen geregeld worden in een convenant. Het principe om te sturen via een convenant moet ook decretaal verankerd worden, evenals de clausule dat de Vlaamse overheid in de plaats kan treden van de gemeente indien de gemeente geen engagement opneemt, of haar engagement niet tijdig voldoet. Het spreekt voor zichzelf dat alle procedures (o.a. scenarioanalyse) en voorwaarden voor de grootschalige waterzuivering ook voor de kleinschalige waterzuivering van toepassing moeten zijn.

Voor de MiNa-Raad is het ook vanzelfsprekend dat de gemeenten alleen bij het moment van de planning de keuze kunnen maken. Indien uit de planning zou blijken dat een grootschalige aanpak gewenst is, maar na de scenarioanalyse (na gunning van de opdracht) een kleinschalige aanpak de voorkeur zou krijgen, dan is de Raad het er mee eens dat de gemeente dit initiatief niet meer kan nemen.

Verder in dit advies komt de MiNa-Raad nog terug op de mogelijke rol van de gemeenten inzake de opvolging en handhaving van de werking van IBA's.

- [22] **Een middelenverbintenis voor IBA's.** Uit het proefproject van de gemeente Bierbeek⁵¹ leidt de Raad af dat er diverse keuzecriteria zijn die in eerste instantie te maken hebben met technische aspecten die specifiek zijn voor de inplantingsplaats en in tweede instantie met kwaliteitsbeoordeling. Op te merken valt dat bij deze laatste niet alleen de zuiveringsprestaties, maar ook criteria inzake kostprijs van investering en exploitatie en inzake onderhoud en comfort vervat zijn. Uit het project blijkt ook dat er geen garantie is voor een degelijke exploitatie, zelfs niet bij een selecte groep van vrijwilligers.

Daarnaast blijkt het bijzonder moeilijk om IBA's te bemonsteren en bijgevolg is een juridisch sluitende controle van het effluent bijna niet mogelijk. Daarom stelt de MiNa-Raad voor dat de lozingsvoorwaarden voor een IBA zouden gekoppeld worden aan een middelenverbintenis. Voor een lozer buiten de zuiveringszones A en B zou het beschikken over een gecertificeerde IBA en het bewijs kunnen leveren van degelijke exploitatie (bv. elektriciteitsverbruik, attest van ruiming,...) volstaan als voorwaarde in VLAREM II.

51) RAUSCH K. et al., Proefproject ste evaluatierapport, mei 2000, individuele waterzuiveringssystemen in de gemeente Bierbeek, eer- 108 p.

Afhankelijk van de kwetsbaarheid van het watersysteem waarin geloosd wordt, kunnen klassen van IBA's of dimensioneringsnormen opgelegd worden.

Bijgevolg onderlijnt de MiNa-Raad dat de certificering van IBA's een absolute prioriteit is.

- [23] **De bouw en exploitatie van IBA's.** Uit voorgaande leidt de MiNa-Raad af dat de aanpak van IBA's behoedzaam moet zijn. Zo vindt de Raad dat IBA's eerder de uitzondering moeten zijn. KWZI's en decentrale afvalwateropvangsystemen kunnen goede alternatieven zijn.

Waar desgevallend alleen een IBA een oplossing kan bieden, vindt de MiNa-Raad het noodzakelijk dat de investering en de exploitatie van IBA's buiten de zuiveringszones A en B door de Vlaamse overheid financieel ondersteund worden. De Raad acht dit nodig omwille van de gelijkheid met de burgers die zonder directe investeringskosten in een riolering aangesloten op een RWZI mogen lozen. Uiteraard vervalt dan de vrijstelling van heffing.

Omwille van de specificiteit van de techniek meent de Raad dat begeleiding en controle van de installaties noodzakelijk zijn. Het is voor de Raad ook duidelijk dat de gemeenten, eventueel in samenwerking met andere besturen hier een belangrijke rol kunnen spelen. Het is ook evident dat de gemeenten voldoende middelen krijgen van de Vlaamse overheid om ook deze taken op zich te nemen. De Raad verwijst ook hier naar het instrument van het convenant om de wederzijdse engagementen te formaliseren. De gemeentelijke taken kunnen onder meer zijn:

- beschikken over een gemeentelijk aanspreekpunt voor afkoppeling en infiltratie (van regenwater) en voor kleinschalige waterzuivering;
- controle of de IBA's gecertificeerd zijn en kunnen voldoen aan de voorgeschreven lozingsvoorwaarden;
- controle op de exploitatie;
- eventueel kan een gemeente ook contracten afsluiten met de individuele burgers om de bouw en de exploitatie van de IBA op haar te nemen. Ook in deze situatie is de Raad voorstander om de bouw en de eerste fase van de exploitatie van een installatie aan dezelfde instantie toe te wijzen. (zie punt 14. Scheiding van beleid, planning en de technische uitvoering en controle van de werken.)

- [24] **Een eenduidig en aangepast beleid inzake septische tanks.** Het beleid inzake septische tanks is niet eenduidig in tijd noch in ruimte. Zo is de verplichting voor de bouw van septische tanks gewijzigd, is er een variatie in de gemeentelijke politiereglementen ter zake.

Het beleid m.b.t. septische tanks is niet altijd gericht op het beste rendement van de septische tank zelf. Zo blijkt een septische tank enkele jaren nodig te hebben vooraleer optimaal te kunnen functioneren zodat de verplichte jaarlijkse ruiming eerder contraproductief is.

De Raad vindt ook dat het gebruik van een septische tank in een bestaande woning buiten de zuiveringszones A en B als voorwaarde van VLAREM II eigenlijk niet voldoet. De Raad vraagt dat VLAREM II op dat punt bijgesteld wordt.

De Raad dringt er bijgevolg op aan dat de VMM de modaliteiten zou herzien, aanvullen en uniformiseren. Daarbij moet ook oog zijn voor een duidelijke oplossing voor het ruimingsslib van septische tanks en van IBA's in het algemeen.

- [25] **Een tweesporenbeleid voor de sanering van overstorten.** Om te voorkomen dat de oppervlaktewaterkwaliteit door periodieke overstorten nog verder in het gedrang wordt gebracht, stelt de Raad een tweesporenbeleid voor. Door de systematische afkoppeling van neerslagwater zal de overstortfrequentie afnemen. In bepaalde gevallen zullen overstorten zelfs afgesloten mogen worden. Dit eerste spoor is een uitdovingsbeleid dat op termijn volledig moet zijn.

Omdat dit uitdovingsscenario een tijdlang kan aanslepen moeten tussentijdse tijdelijke ad hoc oplossingen voor de resterende overstorten worden uitgewerkt. Zo is het mogelijk het overstortwater een toereikende behandeling te geven, waarbij de prioriteit uitgaat naar de meest belastende overstorten in de meest kwetsbare gebieden. De NV AQUAFIN test momenteel retentiebekkens op overstorten met daaraan gekoppeld een vloeirietveld of drijvende rietmatten om toch een zuivering te realiseren.

De MiNa-Raad suggereert echter ook te onderzoeken of het niet mogelijk is te voorkomen dat het overstortwater belangrijke vuilvrachten zou bevatten. Zo valt het te overwegen om na droogteperiodes een kunstmatige doorspoeling van de bezonken vuilvracht zonder overstort tot stand te brengen. Hiervoor zou hetzij oppervlaktewater, hetzij eerder opgevangen neerslagwater in de riolering kunnen gebracht worden zodat de bezonken vuilvracht wordt weggespoeld.

- [26] **Een resultaatsverbintenis met de NV AQUAFIN.** De MiNa-Raad erkent dat de huidige verbintenis met de NV AQUAFIN weliswaar een aantal elementen van een resultaatsverbintenis in zich houdt, maar dringt er toch op aan dat dit meer geconcretiseerd zou worden. De criteria voor een dergelijke resultaatsverbintenis zijn onder meer:
1. de timing op projectniveau;
 2. de effluentkwaliteit;
 3. de bereikte zuiveringsgraad;
 4. de engineering;
 5. de financiële aspecten (o.a. kosteneffectiviteit).

- [27] **Besluit.** Het is nodig om het beleid inzake de behandeling van stedelijk afvalwater bij te stellen. De MiNa-Raad heeft in het voorgaande advies een aantal problemen geduid, vragen voor verheldering geformuleerd en een aantal oplossingsrichtingen gelanceerd die inspirerend kunnen zijn voor een vernieuwde beleidsvisie. In afwachting dat dit beleid in detail wordt uitgetekend, mag geen beleid gevoerd worden dat verder hypotheken legt op de toekomst. Ondertussen moet ook de planning in functie van de nieuwe visies op het waterzuiveringsbeleid gescreend en overal waar nodig zonder verwijl bijgestuurd worden.